

Trīs uz resursu apzināšanu vērstu receptīvās un aktīvās mūzikas terapijas tehniku pielietojuma izvērtējums vēža pacientiem subakūtās rehabilitācijas posmā

Mg.art., Mg.sc.sal., asist. Jana Duhovska
Dr.med., prof. Inga Millere
Rīgas Stradiņa universitāte

Mērķis

- Sniegt pārskatu par trīs uz resursu apzināšanu vērstu receptīvās un aktīvās mūzikas terapijas tehniku izvērtējumu Mākslas ekspresijas pakāpenisko līmeņu modeļa ietvaros, lai identificētu mūzikas terapijas tehnikas, kuras vairāk piemērotas atsevišķu funkciju stimulēšanai.

Norise

- Krūts vēža pacientu psihosociālās rehabilitācijas programma 2019.gada martā un aprīlī
- 4 grupas; n=24; vidējais dalībnieku vecums = 59.1 gadi
- Trīs dažādu mūzikas terapijas aktivitāšu pieredze
 - » Aktivitāte 1 = Mūzikas klausīšanās ar vizualizāciju; iztēles materiāla piefiksēšana rakstiski un pārstāstot to grupā
 - » Aktivitāte 2 = Daļēji strukturēta improvizācija, grupas dalībniecēm uz pašas izvēlētiem mūzikas instrumentiem izspēlējot materiālu, kas iegūts vizualizācijas rezultātā
 - » Aktivitāte 3 = Jauni vārdi zināmai melodijai, grupai vienojoties par tekstu, kas ietver sadarbības pieredzi

MEPL: pārskats (1)

- Balstīts uz Viktora Lovenfelda idejām; šobrīd ASV attīsta Liza Hainca, Sandra Kagina un Vija Bergs-Lusebrinka un RSU – A.Upmales vadībā
- Cilvēks uztver pasauli un apstrādā uztverto informāciju, izmantojot trīs funkcijas: kustību, emocijas un domas
- Drošā vieta = stiprā puse jeb resurss = vieta, no kuras ir droši sākt terapiju un kurā atgriezties, kad pacients ir iestrēdzis, jo ir par daudz stimulu
- Optimāla funkcionēšana ir daudzveidīga

MEPL: pārskats (2)

KO Kognitīvais: domāšana, plānošana, sistematizēšana, izziņa, verbalizēšana	R – Radošais	SI Simboliskais: intuīcija, abstrakta, simboliska domāšana, integratīvi ietver A, S, K elementus
P Perceptīvais: struktūra, forma, robežas, secīgums, melodija, pamats, ritms, atkārtotānās		A Afektīvais: emociju iesaiste, izpēte, izstrāde, var būt raksturīgs kontroles zudums/ļaušanās
K Kinestētiskais: uzsvārs uz darbību, spēks, piepūle, temps, enerģija, atbrīvošanās		S Sensorais: uzsvārs uz sajūtām, sajūtas pirkstos, plaukstās, dzirdamā daļa, smarža

Hinz, L.D. (2009). Expressive therapies continuum: A framework for using art in therapy. New York, NY: Routledge.

Pieņēmumi

Aktivitāte	Dominējošās jomas
Aktivitāte 1 = Mūzikas klausīšanās ar vizualizāciju; iztēles materiāla piefiksēšana rakstiski un pārstāstot to grupā	Simboliskā, Afektīvā
Aktivitāte 2 = Daļēji strukturēta improvizācija, grupai uz pašas izvēlētiem mūzikas instrumentiem izspēlējot materiālu, kas iegūts vizualizācijas rezultātā	Afektīvā, Kinestētiskā, Sensorā
Aktivitāte 3 = Jauni vārdi zināmai melodijai, grupai vienojoties par tekstu, kas ietver sadarbības pieredzi	Perceptīvā, Kognitīvā

Instrument – lielformāta «anketa»

KO Kognitīvais: domāšana, plānošana, sistematizēšana, noskaidrošana, runāšana	R – Radošais	SI Simboliskais: simboli, metaforas, tēli
P Perceptīvais: forma, kārtība, secīgums, struktūra, atkārtošanās, pamats un melodija		A Afektīvais: emocijas, ļaušanās gan vieglumam, gan grūtumam, kontroles zudums
K Kinestētiskais: darbība, spēks, piepūle, temps, enerģija		S Sensorais: sajūtas pirkstos, plaukstās, dzirdamā daļa, smarža

Procedūra

KO		SI
	Pēc katras aktivitātes: + katra dalībniece saņēma trīs ar 3-2-1 marķētas uzlīmes, ar ko atzīmēt tos trīs laukumus, kurā aktivitātes laikā uzturējās visbiežāk vai intensīvāk (3), kurā aprakstīto formu izmantoja pietiekami bieži (2), kurā aprakstīto formu izmantoja retāk, taču nepārprotami izmantoja (1), + rezultātus un pieredzi pārrunājām grupā, + dalībnieces tika aicinātas raksturot savu pieredzi aprakstošā veidā.	
P		
K		
enerģija		smarža

Rezultāti

Rezultāti: Klausīšanās ar vizualizāciju

KO Kognitīvais: domāšana, plānošana, sistematizācija, noskaidrošana, runāšana	R – Radošais	SI Simboliskais: simboli, metaforas, tēli
P Perceptīvais: forma, kārtība, secīgums, struktūra, atkārtotāšanās, pamats un melodija		A Afektīvais: emocijas, ļaunprātīgas sajūtas, gan vieglumam, gan grūti, kontroles zudums
K Kinestētiskais: darbība, spēks, piepūle, temps, enerģija		S Sensorais: sajūtas pirkstos, plaukstās, dzirdamā daļā, smarža

Rezultāti: Improvizācija par stāstu

KO Kognitīvais: domāšana, plānošana, sistematizācija, noskaidrošana, runāšana	R – Radošais	SI Simboliskais: simboli, metaforas, tēli
P Perceptīvais: forma, secīgums, struktūra, atkārtošanās, pamats un melodija		A Afektīvais: emocijas, ļaunprātīgas sajūtas, gan vieglumam, gan grūti, kontroles zudums
K Kinestētiskais: darbība, spēks, piepūle, temperaments, enerģija		S Sensorais: sajūtas pirkstos, plaukstās, dzirdamā daļā, smarža

Rezultāti: Jauni vārdi melodijai

KO Kognitīvais: domāšana, plānošana, sistematizācija, noskaidrošana, runāšana 60	R – Radošais	SI Simboliskais: simboli, metaforas, tēli 12
P Perceptīvais: forma, secīgums, struktūra, atkārtošanās, pamats un melodija 39		A Afektīvais: emocijas, ļaunprātība, gan vieglumam, gan grūti, kontroles zudums 29
K Kinestētiskais: darbība, spēks, piepūle, temperatūra, enerģija 4		S Sensorais: sajūtas pirkstos, plaukstās, dzirdamā daļa, smarža

Secinājumi (1)

1. Receptīvās mūzikas terapijas aktivitātes (mūzikas klausīšanās ar vizualizāciju) laikā dalībnieces pamatā pielietojušas Afektīvo, Simbolisko (kā prognozēts) un arī Sensoro funkciju, raksturojot pieredzi kā «ķermenisku» = *sajust siltumu, spožumu, ēnu, vēju, sazemēties ar plakni.*

Secinājumi (2)

2. Muzikālās improvizācijas aktivitātes (kāda stāsta izspēle, pielietojot mūzikas instrumentus) laikā dalībnieces pielietojušas visas MEPL funkcijas, pamatā gan koncentrējoties uz Afektīvo (kā prognozēts), bet arī Simbolisko = *trejdeksnis kā stipra, stalta sieva, kokle kā rītausma, zvanga kā kosmoss un visums, konga kā karš, konflikts* un Perceptīvo funkciju = *bija nepieciešams sākums un beigas, centos dzirdēt melodiju, biju fons, iekļauties kopējā stāstā.*

Secinājumi (3)

3. Aktivitātes Jauni vārdi zināmai melodijai laikā dalībnieces pielietojušas visas, izņemot Sensoro, MEPL funkcijas, pamatā koncentrējoties uz KOgnitīvo un Perceptīvo funkciju (kā prognozēts), taču klāt esot arī Afektīvajai funkcijai = *prieks par sadarbību; skumjas par drīzu tikšanos; lepnums par uzdrīkstēšanos; rūpes, atbalstot dalībnieces X idejas.*

Secinājumi (4)

4. Afektīvā un Simboliskā komponente ievērojamā apjomā ir bijusi klāt esoša katras no aktivitātēm realizācijā, taču kopumā ir iespējams identificēt mērķa jomas, kas vairāk raksturīgas katrai no aktivitātēm:
- » Receptīvās mūzikas terapijas aktivitāte: tēli, emocijas, sajūtas (SI, A, S)
 - » Muzikālā improvizācija: superaktivitāte ar potenciālu stimulēt visas mērķa jomas un sekmēt integrētu funkcionēšanu
 - » Jauni vārdi zināmai melodijai: domāšana, sistematizēšana, kārtošana (KO, P)

Izmantotā literatūra

- Hinz, L.D. (2009). Expressive therapies continuum: A framework for using art in therapy. New York, NY: Routledge
- Dileo, C. (2006). Effects of music and music therapy on medical patients: a meta-analysis of the research and implications for the future. *Journal of the Society for Integrative Oncology*, 4(2):67-70.
- Allen, J. (2013). Guidelines for Music Therapy Practice in Adult Medical Care. New Braunfels: Barcelona Publishers
- Bradt J, Dileo C, Magill L, Teague A.(2016). Music interventions for improving psychological and physical outcomes in cancer patients. Cochrane Database of Systematic Reviews 2016, Issue 8. Art. No.: CD006911.